

Opgaveudvalget Specialundervisning på skoleområdet

10 borgere, 5 politikere, 7 møder, 4 arbejdsgrupper og 1 workshop

April 2017-januar 2018

Dilemmaer

- *Når fællesskabet på folkeskolerne udfordres*

Opgaveudvalget Specialundervisning på skoleområdet januar 2018

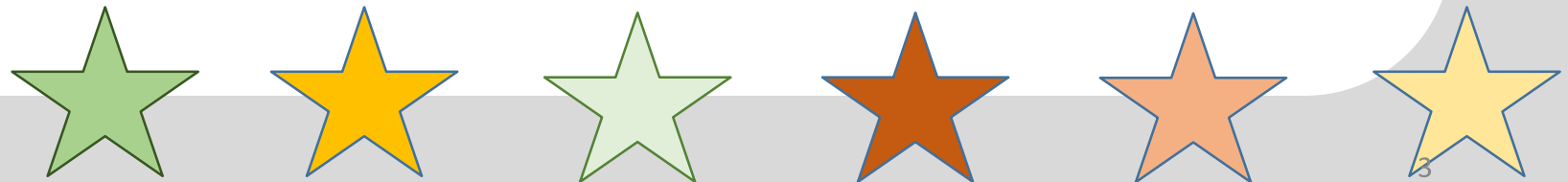

6 væsentlige dilemmaer, der kan udfordre fællesskabet

I Gentofte ønsker vi, at alle børn og unge oplever glæden ved at indgå i fællesskaber. Vi ønsker også at skabe rammer for fællesskaber, hvor der er plads til forskellighed og hvor forskellighed opleves som en styrke – også i vores folkeskoler.

Det kræver et godt og ærligt samarbejde og samspil mellem forældre, fagprofessionelle, ledelse, politikere og elever.

Opgaveudvalget for specialundervisning har identificeret og beskrevet seks væsentlige dilemmaer, som forældre og elever oplever, når fællesskabet udfordres. Gennem opmærksomhed på og dialog om dilemmaerne, kan vi håndtere dem og undgå at problemer eskaleres.

6 væsentlige dilemmaer, der kan udfordre fællesskabet

Læsevejledning

Udvalget har arbejdet med dilemmaer som perspektiver på problemstillinger oplevet af forældre og elever. Dilemmaerne skal håndteres ved at sætte forskellige handlinger i værk. Dilemmaerne er ikke så meget valget mellem A og B som det er *vægtningen* mellem de to – der skal fokuseres på at sikre ligevægt. En uligevægt kan netop skabe problemer.

Dilemmaerne præsenteres på følgende sider med en overskrift, en underliggende beskrivelse, dilemmaet stillet op i på en vægtstang samt spørgsmål, der kan hjælpe til drøftelsen af dilemmaet.

Begrebsafklaring

Børn med særlige behov

Børn med særlige behov anvendes som en beskrivelse af alle børn, der i kortere eller længere tid har behov for ressourcer ud over det typiske eller en opmærksom ud over det almene. Der vil ofte være tale om børn, der modtager specialundervisning, men det kan også være børn, der modtager anden form for støtte.

Børn med særlige behov har ikke nødvendigvis en diagnose – der er tale om et *behov*. Begrebet bruges i folkeskolen i dag og anvendes i opgaveudvalgets arbejde for at komme så tæt på skolebestyrelses og forældres sprogbrug som muligt.

Vi skaber plads til forskellighed ved at tale om det

Forældre til elever med særlige behov bærer ofte på en sårbarhed, der kan gøre det vanskeligt at tale om 'det svære'.

Hvordan skaber vi en platform, hvor vi kan tale respektfuldt om og spørge til de særlige behov?
Hvordan holder vi den gode tone?

Mange forældre er ofte uvidende om, at og hvordan der skal tages hensyn. Derfor har de behov for konkret viden.

I Gentofte skaber vi rammer for, at alle elever oplever glæden ved at indgå i fællesskaber. Det er af stor betydning for elevfællesskabet, at forældre taler ordentligt med og om hinanden, skolen og børnene. Men det kan være svært i en konkret situation at tale om et barn, der har brug for noget særligt eller opfører sig anderledes.

Tydelige forventninger skaber rammen for samarbejde

Hvordan skaber skolen tydelighed om arbejdet med fællesskaber og samtidig giver plads til forældrenes bidrag? Hvordan skaber skolen tydelighed om, hvad forældre og børn kan forvente af skolen og hvad vi som skole, forventer af dem?

Skolens forventninger til forældrene skal være tydelige og konkrete.

Forældrene skal have mulighed for at bidrage med handlinger, der giver mening, i den enkelte klasse.

Fællesskaber er alles ansvar. Derfor er der behov for tydelighed om ansvarsfordeling og forventninger, der angiver en retning og samtidig inviterer til samarbejde.

Hvis der eksempelvis ikke er enighed om ressourceforbruget i en klasse til et enkelt barn, skal alle vide, hvor de går hen og hvad de kan gøre.

Vi samarbejder i alle overgange

Hvordan samarbejder vi om at formidle den relevante viden *også* når der er uenighed? Den relevante viden skal indeholde såvel et forældreperspektiv, et børneperspektiv som et fagprofessionelt perspektiv: hvordan sikrer vi et samarbejde om dette?

Forældre kan være utrygge ved, hvordan viden om deres barn håndteres eller de kan være uenige i den viden, der videregives. Derfor kan forældre risikere at bremse overlevering af viden.

Det nye pædagogiske personale har brug for relevant viden for at kunne tage de rette hensyn.

Når et barn skifter fra dagtilbud til skole, imellem skoler og skoletrin eller fra specialtilbud til folkeskole er det vigtigt, at den relevante viden følger med, for at sikre hensynet til barnets særlige behov. Men hvad er den relevante viden og hvordan formidles og modtages denne?

Alle har plads i fællesskaber

Hvordan støtter vi eleverne i at have øje for hinanden i fællesskaber? Hvordan støtter og sikrer vi, at eleverne kan være i tætte, mindre fællesskaber såvel som i større rummelige fællesskaber?

Vi skal give plads til at elever kan være i tætte, mindre fællesskaber.

Vi skal sikre, at alle elever tager del i de større, rummelige fællesskaber.

De fleste elever finder sammen i mindre og tættere grupper, end fx det store klassefællesskab. Det kan være svært for nogle elever at finde ind i mindre grupper, selv om de har brug for det. Det er vigtigt, at vi giver plads til de tætte fællesskaber og samtidig har øje for det større fællesskab. Det ene må ikke udelukke det andet.

Vi taler om fællesskaber som et aktiv

Hvordan taler vi om elevernes udbytte af skolen på en nuanceret måde? Hvordan bliver forskellighed tydeliggjort som en styrke på skolen?

Vi skal skabe plads til, at flest mulige elever får en afgangseksamen og dermed har et godt fundament for videre uddannelse.

Vi skal forholde os til, at karakterer bruges som måleinstrument for skolers succes. Lavere karakterer trækker et gennemsnit ned.

Samfundet vurderer ofte skoler ud fra deres resultater fra afgangsprøver og ikke på, hvordan skolerne håndterer elevernes forskelligheder. Det skaber ét sprog for elevernes udbytte af folkeskolen. Et sprog, som ikke medregner elevernes udbytte af at være en del af en rummelig folkeskole. Det kan betyde, at forældre bliver usikre på, hvorvidt eleverne "lærer nok". En usikkerhed, som presser skolen og dermed arbejdet med fællesskaber.

Vi udvikler nye måder at lære på sammen med andre

Hvordan samarbejder vi med skolens forældre om nye og anderledes måder at lære på?

Hvordan fortæller vi forældre og elever om nye og anderledes samarbejder, som en del af skolens opgave?

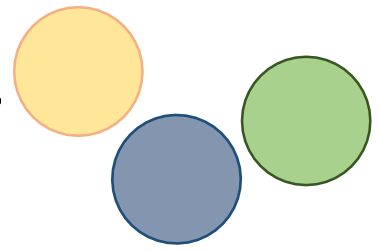
Hvordan skaber vi tillid til, at alle elever får udbytte af nye måder at lære på?

Specialiserede indsatser for børn med særlige behov har ofte en struktur, der risikerer at isolere barnet

Børn med særlige behov har i særdeleshed brug for at skolen bidrager til, at også disse børn deltager i andre og mere varierede læringsmiljøer.

Elever med særlige behov kan have brug for noget andet fra nogle andre, end det vi traditionelt opfatter som værende en del af folkeskolen. Det kan betyde, at alle elever i en klasse møder nye og anderledes måder at lære på, og at der inddrages ressourcer udefra på nye måder. Det kan udfordre forældrenes tillid til det, der sker i skolen.

Opgaveudvalgets arbejde med dilemmaer tydeliggjorde at:

Handlinger til håndtering af dilemmaer består af handlinger på 3 niveauer:

- Fælles struktur og rammer. Handlinger, som forvaltningen skal sikre.
- Fælles udgangspunkt på skolerne. Handlinger, som hver enkelt skole skal sikre.
- Idévifte. En vifte af handlemuligheder, som den enkelte skole kan hente inspiration i.

Opgaveudvalget har udarbejdet et [Handlingskatalog](#) med handlinger, der skal sikres indenfor disse niveauer.

Derudover peger opgaveudvalget på, at det er nødvendigt med et fortsat fokus på at kompetenceudvikle det pædagogiske personale samt at drøfte ressourcspørgsmål, da nogle handlinger forudsætter ressourcetildeling.

Fælles struktur og rammer

- Forvaltningen skal skabe fælles struktur og rammer for at:
  - Sikre brugen af specialpædagogiske kompetencer på tværs af skoler
  - Sikre et fælleskommunalt ansvar for, at vi har plads til alle børn, der kommer tilbage til almenområdet fra specialtilbud
  - Understøtte samarbejdet med elevråd og mellem elevråd i Det fælles elevråd
  - Skabe en tydelig fælles tilgang til processen i overgange
  - Opdatere skolebestyrelses kompetencer til arbejdet med fællesskaber og specialundervisning
  - Sikre et bredt fokus på arbejdet med specialundervisning via et advisory board eller lignende
  - Understøtte muligheden for et forældreforum for forældre til børn med særlige behov

Fælles udgangspunkt på skolerne

- Hver enkelt skole og skolebestyrelse skal skabe en tydelig lokal ramme for skolens indsats i arbejdet med fællesskaber ved at:
  - Udarbejde et årshjul for skolens arbejde med fællesskaber (til indskoling, mellemtrin og udskoling)
  - Have en fortælling om skolens helhedsorienterede indsats
  - Organisere ansvar og kompetencer i et ressource team eller lignende
  - Arbejde eksplicit med fællesskaber, sociale og personlige kompetencer fra 0. klasse
  - Udarbejde en plan for håndtering af forældre bekymring og tvivlsspørgsmål omkring ressource tildeling og specialundervisning

Idévifte til skolebestyrelser

- Skolebestyrelsen har mulighed for at lade sig inspirere til håndteringen af dilemmaer med følgende handlinger:
  - Fællesmøder mellem elever og forældre – socialmøder
'lad elever og forældre samarbejde om klassens fællesskab ved at mødes om det'
  - Trivselsgrupper for forældre
'forældre har også brug for at skabe nye fællesskaber og tage ansvar for hinanden'
  - Samarbejde ud af skolen og med andre skoler om børn med særlige behov
'aktiviteter for børn med særlige behov kommer alle børn til gode og børn har brug for fællesskaber med forskellighed'
  - Synliggørelse af elevrådets og skolebestyrelsens arbejde med fællesskaber
'lad elevråd og skolebestyrelse tage ansvar i skolens fortælling om fællesskaber'
  - Involvering af eleverne i trivselsarbejdet gennem fx Fri For Mobberi
'elevernes stemme er vigtig i arbejdet med fællesskaber'

Anbefaling og vejledning til realisering i skolebestyrelser

Arbejdet med principperne er en forlængelse af skolebestyrelsens igangværende arbejde.

- Skolebestyrelsen skal med afsæt i en drøftelse af de 6 dilemmaer udarbejde **principper for inkluderende fællesskaber** (jf. Folkeskoleloven) – og sikre fokus på specialundervisning og børn med særlige behov
- Principperne skal stå på skolens eksisterende principper og politikker og på Strategi for fællesskaber. Skolebestyrelsen skal sætte fokus på, *at* der tales om og *hvordan* der tales om inkluderende fællesskaber på skolen. Samtidig skal skolebestyrelsen drøfte effekten af deres indsats og hvad der kan hjælpe, når samarbejdet om fællesskabet er svært.
  - Arbejdet med dilemmaerne er også udgangspunktet for det videre arbejde med skolens **værdisæt** og udbredelsen af kendskabet til Fællesskabsmodellens grundidé blandt forældre
  - Blandt skolebestyrelsens medlemmer udpeges en **fællesskabsambassadør**, der sammen med elevrådsrepræsentanten og evt. anden repræsentant har ansvaret for bestyrelsens opmærksomhed på *fællesskaber med forskellighed*.
  - Når bestyrelsen har udarbejdet principper, lægges en **plan for samarbejdet** med kontaktførelse
  - Skolebestyrelsen har **en aktiv rolle i formidlingen** af principper og værdisæt samt Fællesskabsmodellens grundidé for øvrige forældre
  - Skolebestyrelsen har et årligt **temamøde** om *fællesskaber med forskellighed*.

Det faste udvalg for fællesskaber følger og støtter bestyrelser, for at sikre sammenhæng til den fælles indsats på skoleområdet.